
Els escultors Domènec i Salvador Rovira i Alcover (1679-1708)

La vinculació dels escultors Rovira amb Alcover s'inicià l'any 1679, en què Domènec Rovira, conegut com el Menor o el Jove, per distingir-lo del seu oncle d'igual nom i cognom, contractà, conjuntament amb el seu amic i col·lega Francesc Grau, la realització, pel preu-fet de 9.000 lliures, del retaule de l'altar major de l'església parroquial¹.

El conveni entre els representants d'Alcover—Mn. Joan Valls, rector; Gabriel Mont-real, Josep Balet i Rafael Figuerola, jurats; Esteve Oller i Francesc Batlle — i Domènec Rovira i Francesc Grau es degué produir per la voluntat dels alcoverencs de contractar per al seu retaule major dos dels millors escultors catalans d'aleshores, la qual cosa, sens dubte, es veié facilitada pel fet que Rovira i Grau es trobessin a Tarragona treballant en el retaule i sepulcres de la capella de la Concepció de la catedral de Tarragona².

Cal pensar que els treballs del retaule alcoverenc, tot i haver estat contractat el 5 d'octubre del 1679 i que els mesos de gener, abril i juliol del 1681 ja es feren els tres primers pagaments —cadascun de 200 lliures—³, no degueren començar fins ben entrada la dècada ja que primer els calgué enllestir els treballs de la capella de la seu tarragonina, i és evident que el trasllat de la residència d'ambdós escultors de Tarragona a Alcover no es produí abans del novembre del 1683, ja que, en les èpoques de cobrament de terminis que signen el 14 de febrer i el 2 de novembre del 1683, encara consten com a domiciliats a Tarragona, mentre que, en la del 21 de febrer del 1684 i següents ja figuren com a residents a Alcover⁴. Això, d'alguna manera, també ho corrobora el fet que, el 7 de juliol del 1686, a quasi set anys d'haver-se signat el contracte, només estigués feta *"tota la obra del peu del retaulo y sagrari del retaulo del altar major de la pral. Yglésia de Alcover, lliit de Nostra Senyora y imatge de Maria Santíssima y Tabernacle o cadireta per a aportar las reliquias de St. Próspero"* el qual, per cert, fou trobat fet *"conforme la trasa, per haver-se aixís visurat de consentiment de las parts per fra Joseph de la Concepció, religiós del Carme"*, pels representants d'Alcover: Mn. Joan Valls, rector; Joan Guasch, Bernat Punsoda i Francesc Figuerola, jurats; Esteve Oller, Dr. en medicina i ciutadà honrat; Rafael Figuerola i Joan Girona, mercaders, i Bernat Guasch, paraire⁵.

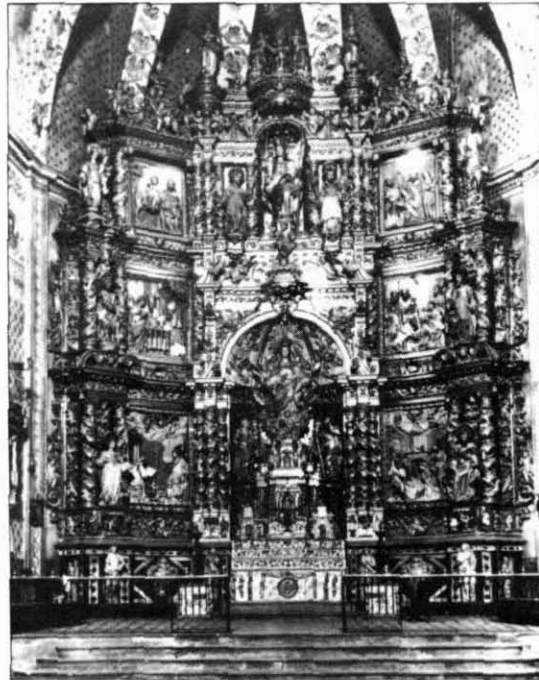
S'ha de dir que, en la construcció del peu del retaule, Rovira i Grau comptaren amb la col·laboració inestimable de Joan Costas, mestre de cases tarragoní, amb qui contractaren, el 21 d'abril de 1684 i per 2.600 lliures —quasi el 29% de l'import del retaule— *"tota la obra de pedra que ells tenen obligació de fer"*, la qual s'havia de realitzar *"ab la perfecció y modo que ells —Rovira i Grau—ho tenen promès, y havent los de traurer indemnes de eixa obligació ab estos pactes: que ells, dits Rovira, y Grau, han de fer las quatre estàtuas de pedra y las duas armas de pedra -els escuts-, y li han de fer aportar la pedra llisós negra de Tarragona, pagant ells los ports, y la blanca de Sarreal, la y han de donar posada en Alcover, y serrada als gruxos que han*

de menester (...); y de la de Tortosa sols li tenen de pagar los ports."⁶

La intervenció de Domènec Rovira en el retaule major alcoverenc acabà l'any 1689 amb la seva mort i, pel que sembla, foren obra seva el sagrari, el cambril i la imatge de la Mare de Déu.⁷

SALVADOR ROVIRA

La mort de Domènec Rovira, el gener del 1689, féu replantejar a les autoritats alcoverenques la situació del retaule, ja que el fill i hereu de Domènec, Salvador Rovira, per la seva joventut, no estava en condicions de complir les obligacions que el pare havia contret l'any 1679. Així, Mn. Joan Valls, rector; Sebastià Girona, Josep Baset i Ramon Carreras, jurats; el Dr. Esteve Oller, Rafael Figuerola, Joan Girona i Bernat Guasch, convingueren el 3 de febrer del 1689, que "*és mort dit Rovira havent sols acbat la obra del peu del retaulo, gradas del altar, sacrari y camarí, lilit de Nostra Sra. ab la imatge de Maria Santíssima y Tabernacle pera Sta. Úrsula y havent ells pagat ja las tres mil setsentas sinquanta lliuras, segons lo capitulat en dit acte de preu fet, rebut en la ont, comuna als 5 de 8bre 1679; y los fills y hereus de dit Rovira no tenir modo pera complir al contingut, per tant dits elegits la part del preufet tenian donadas a dit Rovira la donan a Salvador Perarnau, escultor de Manresa, gendra de dit Francisco Grau y dit Francisco Grau ab los mateixos pactes del dit acte y promesa de dit preu-fet*"⁸.

Fotografia de l'altar de l'església de la Mare de Déu de l'Assumpta que fou destruït a la Guerra Civil

Perquè tot fos legal, Salvador Rovira, el 8 de febrer del 1689, renuncià a favor de la vila i per ella en la persona de Rafael Figuerola, als drets que, com a fill i hereu de Domènec Rovira, tenia en el preu-fet del retaule⁹.

Quina fou la sort de Salvador Rovira i de la seva família després de la mort del pare? Ens atrevim a suposar que Francesc Grau, gran amic de Domènec, els protegí i donà feina a Salvador en l'obra del retaule¹⁰, almenys fins a la seva mort, l'any 1693, i que aquesta fou la causa que, els Rovira, arrellessin a Alcover¹¹.

Salvador Rovira mantingué el seu taller d'escultor a Alcover fins a la seva mort, esdevinguda entre el novembre del 1705 i el març del 1708. De les obres que Rovira realitzà d'Alcover estant només en coneixem, ara per ara, una: el misteri o pas processional de la Pietat realitzat per encàrrec de la confraria del Santíssim Nom de Jesús, de Reus i pel preu de 25 dobles d'or¹².

Pel que fa als aspectes domèstics de Salvador Rovira, direm que havia nat a l'Arboç, a l'època en què la família hi residia pel fet d'estar Domènec Rovira, conjuntament amb Domènec Rovira el Major, treballant en el retaule major de l'església parroquial d'aquesta vila del Baix Penedès¹³. Es mullerà l'any 1692, amb l'alcoverenca Josepa Català i Sort, filla i hereva del pare Josep Català, i en els capítols matrimonials, atorgats el 25 de juliol, es dotà amb una casa i una peça de terra campà i vinya a l'Arboç més un censal de 500 lliures que li feia l'ajuntament de Sant Feliu de Guíxols¹⁴. La parella, del 1683 al 1706, tingué sis fills –Bernat (1693), Josep (1696), Francesc (1698), Salvador (1701), Francesca (1703) i Joana (1706)– tots ells nats a Alcover.¹⁵

Aquest escultor morí, possiblement a Alcover, abans del 19 de març del 1708 en què la seva esposa Josepa apareix citada coma vídua en l'acte de posar d'aprenent el seu fill Bernat Rovira, per un termini de quatre anys, amb Josep Gay, apotecari de Reus¹⁶.

ALTRES FILLS DE DOMÈNEC ROVIRA

Ens referim, concretament, a la filla Maria Rovira que, l'any 1698, contragué matrimoni amb Josep Sabater, pagès d'Alcover. El seu germà Salvador, en els capítols matrimonials atorgats el 14 de setembre d'aquell any, li prometé un dot de 200 lliures, fet efectiu dos dies més tard i en part gràcies a l'alienació que va fer per 130 lliures i a favor de la rectoria de l'Arboç, d'una peça de terra que posseïa en aquest terme heretada del seu pare i que degué entrar a formar part del patrimoni familiar a l'època en què Domènec Rovira, junt amb el seu oncle Domènec Rovira el Major, realitzà el retaule major de l'església d'aquesta vila del Baix Penedès¹⁷.

SALVADOR-J. ROVIRA I GÓMEZ

NOTES

1. Joaquín Avellá, "La iglesia parroquial de Alcover y su retablo mayor", *Boletín Arqueológico*, XLVIII (1948), p. 16.
2. El retaule i la sepultura de Godofred i Francesca Girón de Reboledo foren contractats el 24 de novembre del 1678, mentre que el sepulcre de Diego Girón de Rebolledo ho fou el 22 de novembre del 1679. Vegeu José Ma. Madurell Marimon, *La capilla de la Inmaculada Concepción de la Seo de Tarragona*, Institut d'estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV", Tarragona, 1958.
3. Joaquín Avellá, op. cit., p. 18.
4. AHAT= (Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona) Fons d'Alcover, Mn.-Not., 342, p. 122, 181v. i 198.
5. AHAT. Fons d'Alcover, Mn.-Not., 342, p.325.
6. AHAT. Fons d'Alcover, Mn.-Not., 342, p. 204v.
7. Joaquín Avellá, op. cit., p. 12.
8. AHAT. Fons d'Alcover, Mn. Not., 344, s/p.
9. AHAT. Fons d'Alcover, Mn. Not., 344, s/p.
10. Tinguem en compte que el retaule fou beneït l'octubre del 1699 i acabat per l'abril de l'any següent.
11. D'alguna manera també ho va fer el gendre de Francesc Grau; Salvador Perarnau encara vivia a Alcover i hi tenia taller l'any 1707.
12. AHT.= (Arxiu Històric de Tarragona) Man. Not., 4667, f. 828v.
13. AHT. Man. Not. , 4671, f. 121 v.
14. AHAT. Fons d'Alcover, Capítols Matrimonials, 257, p. 71.
15. AHAT. Fons d'Alcover, Baptismes, 1656-1694, f. 451; 1695-1714, fs. 21, 55, 107, 161 i 202.
16. AHT. Man. Not., 4671, f. 121v.
17. AHAT. Fons d'Alcover, Nan. Not., 345, f. 195 i 198.